



António Sousa Ribeiro

Preveduwanjeto kako metafora na našeto vreme—Postkolnijalizam, granici i identitet

Studiite za preveduwanje vo svoite rani denovi poimot na preveduwanjeto go ogranicuvaa na mnogu tesno pole, pole na ona š to se narekuva model "sredba na dva jazika" svedeni na odnosi pomedju tekstovi vo interlingvistickiot proces na prenesuvanje. Ednostavno, so poednostaveni zborovi kaž ano, takvi procesi pretpostavuvale edinstvo i na izvorniot i celniot jazik, ogranicuvajki ja pri toa aktivnosta na preveduwanjeto na baranje na takvi ravenstva koi bi bile najpogoden nacin za prenesuvanje na prezentiranoto znacenje od eden jazik vo drug. Na krajot preveduvacot bi bil samo tolkuvac smesten na mnogu tesno pole na deluvanje i bez bilo kakva avtonomija. Slobodno mož e da se rece deka modelot koj go opiš av ne e niš to poveke od karikatura za momentalna sostojba na studiite za preveduwanje. Zapravo, ovie studii dosledno ja proš iruvaa svojata epistemološ ka ambiciju daleku od preteranoto poednostavuvanje na ovoj model. Ova podrazbira, deka pokraj drugte posledici, i pomeruvanjeto od oskata na primeneta lingvistika vo oska na kulturni studii i, vo soglasnost so toa, nivno deficitivno vospostavuvanje vo vid na interdisciplina.

Vo poslednite dve decenii, praš anjeto za defenicijata na preveduwanjeto stana poslož eno. Posebno suš testven mig na ovoj proces se naodja vo postavuvanjeto na znak praš alnik na unevirzialniot poim za preveduwanjeto i negovoto redefiniranje vo kontekstualna tocka na gledanje. Sprema *Marija Tomoczko*, pristapot na *Gideon Toury* od pocetokot na na 80—tite beš e odlucuvacki po ova praš anje: preveduwanjeto po Tautyjevaata defenicija e " sekoj tekst na celniot jazik koj e pretstaven i smetan kako takov vnatre vo samiot celen sistem po bilo koja osnova" (*Touyri*, 1982,27) Taka e, kako naglasuva *Tymoczko* (2003), otvoren pat za decentraliziranje na studiite za preveduwanje i, vsuš nost, kon voveduvanje na eurocentricni perspektivi, bidejki defenicijata koja ja predlaga Tauty, e primenliva *po a posteriori*: prevod e ona š to funkcioniira kako takvo vo sostav na dadeniot kontekst, a ne ona š to se priklonuva na nadminuvanjeto na predodredeniot i krajno preskriptivniot model.

Pluralizirajki go modelot koj e prilog na Touryievata defenicija, beš e smesten vo granice na tekstualnata paradigma., Medjutoa vo po novo vreme, poimot na preveduwanje e redefiniran vo sklop na kulturnite studii na nacin koj ja nadminuva taa paradigma i vodi kon daleku poš iroko pole na upotreva. Samo po sebe se podrazbira deka š irenjeto na ramkite neizostavno go cinii poimot se poveke difuzen i polisemicen. I taka, da parafraziram, eden od mnogute aforizmi za jazikot, od avstriski pisatel *Karl Kraus*, vistina e deka, ovie denovi, š to poblisku go opservirame zborot preveduwanje, tolku poveke e rastojanijeto od koe toa ni go vozvratuva pogledot. Se pogolemi teš kotii pri definiranje na preveduwanjeto se neposredno priznavaat, na pr. od strana na *Suzan Bassnett* (2001), koja okolu ova ni najmalku se voznemiruva. Vsuš nost,

trans–disciplinarna teoriska produktivnost na poimot prevedovanje poš iroko e neprašalna; toa sega zazema se po važ na pozicija, ne samo vo sklop na kulturnite studii, tuku i vo opš testvenite i humanistickite nauki voopš to. Zaradi toa so prevedovanjeto, kako predmet na analiza, poveke ne moež eme da se zanimavame od disciplinarna tocka na gledanje, tuku veke e potreben eden multidisciplinaren pristap.

Ako vo sekoja epoha postojat poimi koi vo odredeno vreme postignuvaat taka š iroka raspostranetost, taka da se cinu deka se sposobni sami da gi imenuvaat glavnite odrednici na epohata, togaš denes eden takov poim e i poimot na prevedovanjeto. Vsušnost može da se rece deka prevedovanjeto stana centralna metafora, eden od klucnite zborovi na naš eto vreme. So malku pretpazlivost, vo potencijalna smisla, sekoja situacija vo koja se obiduvame da se odnesuvame seriozno sprema razlikite može da se opiše kako situacija na prevedovanje. Vo ova smisla prevedovanjeto pokažuva kako različni jazici, na različni kulturi, vo različni politicki konteksti može at da se soedinat taka da oviozmože at vzaemno razbiranje, bez pri toa da se žrtvuvaat razlikite vo polza na slepata asimilacija. So ova isto se objasnuva zoš to etikata i politikata na prevedovanjeto stanuvaat se po itni prašanja na naš eto vreme.

Sigurno bi može lo da se dokaž uva deka vo erata na globalizacijata, prevedovanjeto se poveke stanuva nepotrebno i deka potrebata za prevedovanje e se pomala. Koga angliskiot jazik se polzuva kako *lingua franca*, kako š to e toa slucaj na mnogu medjunarodni sredbi vo svetot, toa, navistina, može da oznacuva, ne poveke od sozdavanje na "neutralen" prostor za komunikacija, služ enje na instrumentirana cel uslovena so opš toto mesto na angliskiot jazik kako esperanto na naš eto vreme. No, angliskiot e *lingua franca* na globalizacijata zatoa š to toa e jazikot na imperijata, edinstvena imperija koja š to može da opstane vo sovremeniot svet. A logika na imperijata, seopfatniot centar voden so cel za totalna asimilacija, e suš tinski monolingvalna i monologicna. Vo takva unificirana perspektiva vo koja razlikite ne se priznavaat ili kaj tie ednostavno ne postojat, prevedovanjeto e, vsušnost, irelevantno. Proizleguva deka edinstvena može na definicija na globalizacijata e, deka e toa globalizacija bez prevedovanje, koja, na nekoje drugo nivo, odgovora na procesot na patot po koj nekoja hegemonisticka zemja se stava vo pozicija da gi promovira svoje lokalizmi vo forma na univerzalnoto ili globalnoto.

Medjutoa, pri seto ova treba da se zeme predvid, kako toa vo poveke navrati gonalaga teorijata na globalizacijata, deka slikata na homogenosta, na mnogu nacini e izmama. Novite tehnologii i virtuelno beskrajnite mož nosti na manipulacija so informaciite koi tie gi dostavuvaat, dozvoluvaat prisposobuvanje na globalnite kulturni proizvodi na lokalnata logika. A, vo vrska so toa, ovozmož uvaat se pogolemi mož nosti na aktivna intervencija od strana na primatelot, gradejki sfera kaj š to tolkuvanjeto na globalnoto i lokalnoto e deka može at da se oddelat na povekeslojni i ne sekogaš predvidlivi nacini. Od ova perspektiva procesite na globalizacijata se heterogeni i fragmentirani (*Apaudari, 006:32; Santos, 2002a*); "globalizacija" i na poletu na kulturata definira proces koj ne e identicen, tuku interno složen, kontradiktoren i poln so sudiri. So drugi zborovi, granicite, i se š to se odnesuva na niv, potocno kulturnite granici ne isceznuvaat, tuku se množ at i premestuvaat. Poradi toa iliuzijata na homogenosta e fikcija niz koja hegemonistickata globalizacija gi cinu nevidlivi onie razliki, na neednakvost i kontradikcija koi protu– hegemonistickite globalizacii se trumat da gi stavat na videlina. Na ovoj nacin, ako hegemonistickata globalizacija ja zamislime kako globalizacija bez prevod, samata ideja na protuhegemonisticka globalizacija e

vo potpolnost zavisa od poimot za preveduvanje bidejki po svojata defenicija toa mora da ima kriticki stav nasproti bilo kakov transentalen princip, tuku mora da napreduva preku davanje na sredstva za artikulacija na kulturata i na interkulturnite razmeni. Ova neizostavno ne doveduva do praš anjeto na identitetot.

Po *Stuart Hail* (1992), identitet ne e tolku praš anje na tradicijata kolku e praš anje na preveduvanjeto, bidejki za poimot identitet ne mož e da se razmisluva kako za nekoe suš tinsko jadro , tuku samo kako pozicija vo sostav na nekoja mreža na relaciji. Toa vsuš nost e ednostavna edinstvenost na kulturata i identitetot – " kultura kako identitet", kako toa go kaž uva *Terri Eagleton* (2000) – koja vo nieden slucaj ne e primenliva. Takva edinstvenost se temeli na defenicijata na kulturata kako krajna so vonistoriska suš tinska sodrž ina, opravdana so zbir na tradicijata i determinirana kako nekoj vid vnatreš na teritorija. Naprotiv, ne potsetuva *Bakhtin*:

Oblasta na kulturata ne treba da se zamisluva kako nekoja prostorna celina, odredena so granici, tuku kako neš to š to raspologa so svoja sopstvena teritorija. Vo oblasta na kulturata nema vnatreš na teritorija: taa e smestena vo potpolnost na granicite, a granicite pominuvaat nasekade, niz sekoj od nejzinite sostavni delovi. Sekoj kulturen cin vo suš tina se slucuva na granicite (*Bakhtin*, 1979:111)

Kulturata postoji tamu kade se odvivaat interakcija i reakcija so razliki, vo smisla na ona š to *Bakhtin* go odreduva kako "ucesnicka avtonomija" na sekoj kulturen cin. (ibid:111) Odnosno poimite na kulturata i granicite se pretpostavuvaat eden na drug, no, na nacin koj e dinamicen, a ne staticen i heterogen, a ne homogen. Od druga strana, da se razmisluva za heterogenosta na kulturata znaci da se razbere preveduvanjeto ne samo vo smisla na interkulturni, tuku i vo smisla na intrakulturni odnosi.

Neizbežno e na ova mesto da se spomene ptaš anjeto za multikulturnosta. Vsuš nost, postoji , paradoksalna, verzija na multikulturnosta koja isto taka go odreduva preveduvanjeto i vo taa smisla e opacina na imperijalniot stav. Ako multikulturnosta ja zamisluvate kako cist sož ivot na kulturite , koi sami na sebe si se dovolni i ne moraat da vleguvaat vo interakcija so drugite – cesta slika koja *Suzan Friedman* (1998) opravdano ja kritikuvash e ova slika na mozaikot cii delovi imaat jasni definirani samostojni granici i ednostavno se postaveni eden do drug. Ako multikulturata ja zamisluvate na ovoj nacin togaš navistina nema potreba od preveduvanje. Politickite posledici od vakvoto mislenje se poznati: tie vodat , vo estremen slucaj, kon desnicarska verzija na multikulturnosta, koja dobro ja pretstavuva diskursot na eden populisticki politicar kako La Pen vo Francija. No, na krajot, ova verzija e osnova i na dobro poznatiot polemisen model "sudir na civilizaciite" koj go predlaga Samuel Huntington. Ovoj model se temeli na pretpostavkata na suš tinska neprevedlivost na kulturata. Poradi toa , za mene, toj go pretstavuva i krajniot oblik na *ludiloto na identitetot*, kako go narece *Thomas Meyer* (1997), ludilo zasnovano na vizija na kulturata kako nekakov monoliten blok cij edinstven mož en odnos so drugite kulturi, koi po analogija isto taka se smetaat za monolitni, e, vo najdobar slucaj, cista koegzistencija, a vo najloš slucaj, vojna na civilizaciite. Kako toa *Huntington* go rece: "*Nie znaeme koi sme duri togaš koga znaeme koi ne sme i najcesto duri togaš koga znaeme protiv koj sme.*" (1996:21) Nikakva teorija na preveduvanjeto ne mož e da se bazira na takvo stajališ te na medjusebna isklucivost, nitu pak na defenicija na granicite, kako crti na razdvojivanje, a ne kako prostor za sredbi i artikulacija.

Ako, pak, go delime ubeduvanjetu deka sekoja kultura samo po sebe e nuž no nepotpolna i deka ne postoji samostojna, homogena kultura, togaš samata definicija na bilo koja kultura mora da sođrži neš to š to jas bi go narekol interpredovdlivost Odnosno postoenje –vo– preveduvanje š to e suš tinska odrednica na samiot poim na kulturata. So pretpostavkata deka, kako toa go veli *Wolfgang Iser*, prevodlivosta "podrazbira preveduvanje na drug bez negovo podveduvanj pod predodredeno razbiranje". So drugi zborovi, povtorno da go citiram Iser, vo cinot na preveduvanje " drugata kultura ne se podveduva pod sopstvenata referentna ramka; na mesto toa, zapravo taa ramka se izlož uva na promeni kako bi se prilagodila na onoj š to ne se vklopuva vo nea" (*Iser*, 1994).

No, ako pri sekoj cin na preveduvanje samata ramka mora da se stavi pod znak praš anje i se redefinira, togaš i odnosot na mokta , isto taka mora da se stavi pod znak praš anje i se redefinira. Cinot na podveduvanje, asimilacijata, odgovara, kako insistiraš e *Adorno*, na upotreba na mok vo konceptualnata oblast. *Anibal Qiljano* i *Walter Mignolo* pomedju ostanatite, go predlož ija poimot *colonialidad* ili *kolonijalnost*, koj bi trebalo da gi odreduva rabotite kako podveduvanje na potcinetiot (Quljano, 1997; Mignolo, 2000). Vo svojata studija pod naziv *Skandali na preveduvanjetu* i so programaticen podnaslov *Kon etika na razlikite* (Venuti, 1998) *Lawrence Venuti* dava nekoj mnogu otvoreni primeri na nacin na koj se traga za providnosta, za sovrš enata asimilacija vo nekoj celen kontekst koj se izrazuva niz nacinu na zapoznavanje po patot na procesite na elizija i forsirana transformacija koja odgovara na nametnuvanje na ideologija ili vrednosti na centri ili š emi , koi po poslednata analiza, se od kolonijalen tip. Eden od š okantnite primeri koi gi iznesuva Venuti se odnesuva na istorijata na narodite na Meksiko, objaveni vo bilingvalna verzija, na angliski i na š panski jazik, vo publikacijata *Courier of UNESCO*. Vo angliskata verzija "*antiquous mexicanos*" ("*stari meksikanci*") e prevedeno kako "*Indians*" ("*Indijanci*") "*sabios*" ("*mudraci*" kako "*Diviners*" ("*Vracari*"; "*testimonias*" ("*svedocanstvo*") kako "*Written records*" ("*piš uvani dokumenti*"), š to ukaž uva na prezivot sprema znaenjetu na prenesuvanjetu na tradiciite usmeno (Venuti, 2). Ova se efektivi primeri na nacin na koj eurocentricniot racionalizam ne go priznava protivnickoto znaenje i poradi toa ne mož e da go vrednuva vo cinot na preveduvanjetu, tuku, namesto toa, ednostavno go oblikuva sprema š emata na zapadnata moderna, za koja implicitno smeta deka e edinstvena validna.

Etikata na razlikite, prema *Venuti*, bi morala da ja vklucuva kritikata na tolku zlouotrebuvaniot zbor dijalog. Navistina, ne e dovolno ovoj zbor da se polzuva kako nekoe volš ebno rešenje. Ona š to e klucno e, kako poimite na dijalog se definiraaat. Kako š to lesno mož e da se vidi od postkolonijalniot kontekst, ponudata da se stapi vo dijalog, ako ne e prosledena so podgotvenost da se stavat pod praš anje dominantnite referentni ramki, cesto se sveduva na samo uš te edno delo na mokta – taka š to ne e ni cudno š to kolonijaniziranite ili potcinetite ludje cesto ne se podgotveni da prifatat takov nacin na dijalog, (š to na kraj sosema zacuduvacki i neopravdano!!!) ja iznenaduva stranata koja go nudi dijalogot. Sigurno e deka so takva praktika na preveduvanje na umot – veke pronajden vo klasicnata analiza na *Edward Said* vo *Orientalizmot*, kniga koja vo golema merka , ako ne i posebno , se zanimava so preveduvanjetu. *Michael Ditton*, vo svojot izvonreden esej, koj vo 2002 godina e objaven vo spisanietu "*Nepantia*", *Mislenje od jug*, dade naslov "Ne vodete ne vo preveduvanje" Od perspektiva na postkolijalni Aziski studii i potpirajki se na Saidovata teza *Dutton* vo svojot eseju razviva vtemelena kritika na model na preveduvanje so koe figurata na Drugiot e tradicionalno potcenuvana od strana na zapadniot naucen diskurs. Ova beš e model koj nacelno se odnesuvaš e na potpiranje na sopstvenite pretpostavki i poradi toa beš e podlož en na

obezvrednuvanje, ignoriranje i zamolcuvanje na se kaj onoj Drugiot š to bi mož elo da se definira i kako heterogeno ili kako različno od tie implicitni pretpostavki.

Statijata na *Maichael Dutton* ja sledi nasokata na mnogu drugi studii koi se zanimavaa so kritikata na postkolonialna epistemologija. Ovaa epistemologija deluva sistematically po pat na izgradba na topografija na svetot zasnivana na retorika na uniuverzalnoto koe vo isto vreme e i retorika na preveduvanjeto sfateno vo smisla na podreduvanje na drugiot na ednakov. Poimot preveduvanje, koj proizleguva *ex negativo* od kritikata na taa epistemologija, poim , koj se poklopuva so š irokata definicija na koja aludiram niz celiot ovoj esej, mora da se odдели od ednostavnoto poimanje na dijalogot pomedju dve kulturi. Poradi toa š to neminovno pretpostavuva nadminuvanje na razlikite, preveduvanjeto se zanimava so neš to drugo za razlika od dijalogot, š to isto taka pretpostavuva deka toa ja odbiva hermeneutickata pozicija zasnivana na Gademarskata "fuzija na vidicite". Vistina e , kako š to potsetuva *John Frow*, deka figurata na Drugiot e nezaobikolen proizvod na kulturnata konstrukcija koja proizleguva od imanentnata logika na sekoja poedinecna kulturna konfiguracija:

[...] ne mož e da bide nikakov ednostaven kontrast pomedju "nivnata" kulturna ramka i "naš ata" bidejki e ovoj prv proizveden kako osoznaen objekt od "naš ata" kulturna ramka. Podelba na "nas" i na "niven" dejstvuva kako odraz vo ogledalo – inverzija koja ni zboruva samo za onaa š to nie sakame da go znaeme za sebe samite. (*Frow*, 1996:3)

Vo smisla na analogija, kulturna semiotika na *Jurij Lotman* razviava poim na granici kako osnoven sostaven del na sekoja kulturna praktika, kako oblik na svetskata organizacija koja konstruira "ja" vo proces na definiranje na "drugiot", kako nadvoreš en i stran (*Belobratow*, 1998). Sakam da kaž am, deka ova znaci isto š to i toa deka poimot na razlikite sekogaš e nerazdelen od procesot na preveduvanjeto koi dozvoluvaat odnos so taa razlika. Suš tinsko praš anje e popravo modus na preveduvanje, praš anje dali tie procesi odat samo kon asimilacija i redukcija na identicnoto, ili, sprotivno, vo sostojba se da davaat , ne– identicno, š to e mož no samo vo slucaj na održ uvanje na odnosi na medjusebni tenzii i medjusebni razliki.

Po moe misljenje, vo vrska so ova praš anje , poimot na granicite se razviva vo svojata polna produktivnost. Preveduvacki rezon e kosmopolitski rezon., no ne samo vo smisla da gi pominuvaat granicite; ona š to e odlucuvacko e negovata sposobnost da se smesti na granicata da gi zazedde prostorite za artikulacija i trajno da gi nadmine uslovite na taa artikulacija. So drugi zborovi: kosmopitski rezon, koj e i rezon na preveduvacot, da ja upotrebi sugestivnata formula na *Toblast Doringa*, ne e vo funkcija na "po – srednik" tuku funkcija "središ nik", nekoj koj namesto samo da odnesuva i donesuva, bukvalno stapuva vo sredinata i deluva. (*Doring*, 1995)

Koga zboruvame za preveduvanje na zborovi koi jas gi koristam, nie zapravo zboruvame za "tretiot prostor". Morame da bideme svesni na rizikot za ovoj poim koj vo prv red e svrzan za upotrebata na prostorna metafora. Nie, sigurno, vo ovoj kontekst ne zboruvame za "prostorot" vo negoviot bukvalen smisol. Isto taka ne zboruvam ni za nekoj trancedetalna edinica nitu pak za nekoj nadzoren princip, tuku ednostavno za onaa "vleguvanje vo sredinata" koja š to ja spomenav. "Tretiot prostor" na preveduvanjeto ja odreduva tockata na kontaktot pomedju istiot i drugiot– granicata – i ukaž uva na celosnost na

odnosite na tenziite pomedju dvete a referentni ramki. Taka da sekoja sinteza ili asimilacija koja bi pretpostavovala cista kanibalizacija moze da bide izbegnata, a celata skala na interakcijata moze da trgne. Rezultatot na takviot granicen odnos moze da go naslovite so razlicni iminja. *Doris Bachmann – Medick*, pomedju ostanatite, gi imenuva kako hibridni tekstovi na tragot. *Homija Blabhae (Bachman – Medick)*, (1996): *Lawrens Venuti* (1998) go koristat poimot sporedna knizevnost koi s to go razvija *Deleuze i Guatteri* da bi napomenale deka zadaca na preveduvacite e da proizveduvaat "sporedni" tekstovi, t.e. tekstovi koi se sprotivstavuvaat na transparentnata komunikacija i koi ja vospostavuvaat gustinata na jazikot na razlicniot so dominantni diskursni kodovi na celniot kontekst.

Vo sekoj slucaj osnovna pretpostavka za odbivanje na retorikata na avtenticnosta – preveduvacot da e predavnik, e potpolno prifatлива vo pozitivna smisla, kako odrednica na onaa "*vleguvanje vo sredinata*" koe e nerazdelno od negavata zadaca. I sigurno, aktuelnoto misljenje deka vo procesot na preveduvanjeto nes to neizostavno ke bide izgubeno gubi vo težinata vo sporedba so sfakanjeto deka so toa dosta i ke se dobie.

Faktot deka granicita po definicija ja odreduva sostojbata na nesigurnost i nestabilnost e nes to s to ne treba posebno da se naglasuva. Edna od posledicite so prifakanje na ova medjuprostorna, medjувremena sostojba e da prifatenite *toposi*, se bukvalno opš to prifateni pojavi dadeni na kulturata, i poveke ne važat kako sostavni delovi, tuku sami sozdavaat predmet na prepirki i karanici –koi treba da se nadminat. Ova go naglasuva Boaventura de Sousa Santos vo tekst koj silno svedoci za relevantnosta koja s to preveduvanjeto kako poim ja prezema vo sovremena teorija i, posebno, vo sovremenata opš testvena teorija. Zboruvam za statijata naslovena kako "*Para uma sociologia das ausencias e uma sociologia das emergencias*" ("*Kon sociologijata na odsustvo i sociologijata na pojavuvanje*"). Zamislata na koja se bazira argumentacijata na ovoj tekst, koj e na trag na prethodnite prilozni na ovoj portugalski sociolog, e poimot na *diatopici* hermeneutiki gi definirana kako epistemološka pozicija koja, koga se sudira so razlicni kulturi, ja prepoznava nivnata medjusebna nepotpornost, odbiva da vospostavi hierarhija medju niv i, namesto toa, se opredeluva selektivno da go vrednuva ona s to vo dvete kulturi moze da pridonese vo golema mera da se intenzivira nivniot dijalog na odnosite. Korelativno, preveduvanjeto se defenira kako "postapka koja na bilo koja grupa na soznanija ne im pripisuva ni status na iskluciv totalitet, nitu status na homogen del" (*Santos*, 2002:262)

Poimot na preveduvanjeto ima centralen status vo Santosoviot esej, se smeta za jadro na poimot na opš testvenite promeni, budejki niz preveduvanjeto "širi pole na iskustvo" taka da moze "podobro da se proceni koi alternativni denes se možni i dostapni" (ibid 274) Na toj nacin postokolonijalnoto razbiranje na preveduvanjeto dozvoluva otvaranje na prostor za znaenje i pole za deluvanje koi premnogu dolgo bea izolirani poradi medjusebnata iskluciva dihotomija. Eden od nekolikute primeri koi gi dava Santos se odnesuva na prašanjeto na t.n. *protivnicki znaenja*, zasnovani na griža za bio – razlitchnosti, postkolonijalnata reformulacija na odnosite pomedju biomedicinata i biotehnologijata na razvijenite vo centralnite zemji i tradicionalnoto medicinsko znaenje od Jugot koi doveduvaa do sozdavawe na medjusebni razbiranja i do povtorno valoriziranje na tie znaenja koi porano bea žrtva na kolonijalniot ili imperijalniot epistemicid. A ovoj proces, sigurno, moze da se smeta i kako proces na preveduvanje.

Vo poseben del na ovoj tekst, koj š to se zanimava so "uslovite i postapkite na preveduvanjetu", jasno proizleguva deka *Boaventura de Sousa Santos* – ponekogaš decidno, kako koga go koristi poimot "kontakt na zonata" pozajmen od *Mary Louise Pratt*, a ponekogaš implicintno – vleguva vo dijalog so centralnite razbiranja na sovremenite studii za preveduvanjetu, identicni razbiranja koi jas se obidov da gi obrabotam vo svojoj tekst. Zboruvam za temite okolu problematizacijata na poimot original i prednostite na originalot; poimot na preveduvanjetu kako nacin za nadminuvanje na razlikite i osoznavanje na istite, preveduvanjetu, ne samo kako interkulturen tuku i kako intrakulturen fenomen; preveduvanjetu, kako sostojba na samo refleksivnost na kulturite. Prifatnosta na ovie temi, nabroeni vo tekstot bez nekoja sistematicna namera, svedoci za centralnoto znacenje na poimot preveduvanje kako klucno stajališ te vo mometalnata sostojba na znaenjetu vo humanistickite i opš testvenite nauki. Sigurno deka postoji š irok raspon na mož ni konfiguracii za edno takvo stajališ te: da se istraž at vo nivnite specifični konteksti razni nacini na preveduvanjetu na poimot preveduvanje – a sigurno egzistiraaat i mnogu drugi pomalku vobudlivii zadaci.

- Bibliografija:** Appadurai, Arjun (1996), *Modernity at Large. Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis/London: University of Minnesota Press.
- Bachmann–Medick, Doris (1996), "Cultural Misunderstanding in Translation: Multicultural Coexistence and Multicultural Conceptions of World Literature", *Erfurt Electronic Studies in English*, 7 (http://webdoc.gwdg.de/edoc/ia/eese/artic96/bachmann/7_96.html).
- Bakhtin, M. M. (1979), "Das Problem von Inhalt, Material und Form im Wortkunschtchaffen", in M. M. Bakhtine, *Die Ästhetik des Wortes* (ed. Rainer Grübel). Frankfurt am Main: Suhrkamp, 95–153.
- Bassnett, Susan (2001), "The Fuzzy Boundaries of Translation", in Roberto di Napoli et al. (eds.), *Fuzzy Boundaries? Reflections on Modern Languages and the Humanities*. London: Centre for Information on Language Teaching and Research, 67–77.
- Belobratow, Alexandr W. (1998), "Die Kultur der Übergänge: Konfliktfelder interkultureller Prozesse", *Trans. Internet– Zeitschrift für Kulturwissenschaften*, 5 (www.adis.at/arl/institut/trans/5Nr/belobra2.htm).
- Döring, Tobias (1995), "Translating Cultures? Towards a Rhetoric of Cross–Cultural Communication", *Erfurt Electronic Studies in English*, 1 (<http://webdoc.gwdg.de/edoc/ia/eese/eese.html>).
- Dutton, Michael (2002), "Lead Us Not into Translation. Notes toward a Theoretical Foundation for Asian Studies", *Nepantla: Views from the South*, 3(3), 495–537.
- Eagleton, Terry (2000), *The Idea of Culture*. Oxford: Blackwell.
- Friedman, Susan Stanford (1998), *Mappings. Feminism and the Cultural Geographies of Encounter*. Princeton, NJ: Princeton UP.
- Frow, John (1995), *Cultural Studies and Cultural Value*. Oxford: Oxford UP.
- Hall, Stuart (1992), "The Question of Cultural Identity", in Stuart Hall et al. (eds.), *Modernity and its Futures*. London: Polity Press, 273–325.
- Huntington, Samuel P. (1996), *The Clash of Civilizations and the Remaking of the World Order*. New York: Simon & Schuster.
- Iser, Wolfgang (1994), "On Translatability", *Surfaces*, vol. 4 (<http://pum12.pum.umontreal.ca/revues/surfaces/vol4/iser.html>).
- Meyer, Thomas (1997), *Identitäts–Wahn. Die Politisierung des kulturellen Unterschieds*. Berlin: Aufbau.
- Mignolo, Walter D. (2000), *Coloniality, Subaltern Knowledges, and Border Thinking*. Princeton: Princeton UP.
- Quijano, Anibal (1997), "Colonialidad del poder, cultura y conocimiento en

- América Latina*", Anuario Mariateguiano, 9(9), 113–121.
- Santos, Boaventura de Sousa (2002a), "*The Processes of Globalisation*" (www.eurozine.com/article/2002-08-22-santos-en.html).
- Santos, Boaventura de Sousa (2002b), "*Para uma sociologia das ausências e uma sociologia das emergências*", *Revista Crítica de Ciências Sociais*, 63, 237–280.
- Toury, Gideon (1982), "*A Rationale for Descriptive Translation Studies*", *Dispositio* 7, special issue (The Art and Science of Translation, ed. André Lefevere / Kenneth David Jackson), 22– 39.
- Tymoczko, Maria (2003), "*Enlarging Western Translation Theory: Integrating Non-Western Thought about Translation*" (www.soas.ac.uk/literatures/satranslations/securearea.html).
- Venuti, Lawrence (1998), *The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference*. London: Routledge.

Published 2005-10-13
Original in English
Translation by Dimitar Masevski
Contribution by Roots
First published in *Roots* 15 (2005)
(c) António Sousa Ribeiro/Roots
(c) Eurozine